

Industrins miljöskyddskostnader

Vad, varför och hur?

Environmental protection expenditure in industry

What, why and how?

Statistiska centralbyrån
2001

Från tryck November 2001

Producent Statistiska centralbyrån
Producer Miljöstatistik
Box 24300
104 51 Stockholm

Förfrågningar Peter Fränngård, Miljöekonom
tfn +46 (0)8 506 945 35, peter.franngard@scb.se

Nancy Olsson, Statistiker
tfn +46 (0)8 506 940 97, nancy.olsson@scb.se

Om du citerar ur denna publikation, var god uppge:
Källa: SCB, Industrins miljöskyddskostnader – Vad, varför och hur?

Omslagsbild: Magnus Frederiksen/SCB
Layout: Ateljén, SCB

ISBN 91-618-1110-6

Printed in Sweden
SCB-Tryck, Örebro 2001.11

Innehåll

1. INTRODUKTION.....	2
2. EKONOMI- OCH REDOVISNINGSSYSTEM.....	2
3. EU FÖRORDNINGEN OCH NYA STATISTIKLAGEN	3
3.1. Structural Business Statistics nr 58/97.....	3
3.2. Lag (SFS 2001:99) om den officiella statistiken	3
4. TEORI ANGÅENDE MILJÖSKYDDSKOSTNADER	4
4.1. Miljöskydd	4
4.2. Miljöskyddskostnader	4
4.3. Investeringar	5
4.3.1. Utsläppsbehandlande investering.....	5
4.3.2. Utsläppsförebyggande investering.....	5
4.4. Löpande kostnader	6
5. TIPS OCH IDÉER FÖR ATT BYGGA UPP ETT SYSTEM	7
5.1. Förslag till system via IT och teknik	7
5.1.1. Investeringsbeslut och uppföljning	7
5.1.2. "Sila" systemet	8
5.1.3. Interna personalkostnader	9
5.2. Identifiering av miljöskyddskostnader.....	8
5.2.1. Andelsberäkning av utsläppsförebyggande investering.....	9
6. MÖJLIGA NYTTOOMRÅDEN MED MILJÖSKYDDSKOSTNADER.....	10
7. PRAKTISKA FIKTIVA EXEMPEL.....	11
8. ENKÄTFORMULÄR	13
8.1. Att tänka på.....	13
8.1.1. Faktainsamling	13
8.1.2. Leasing.....	13
8.1.3. Hushållning.....	13
8.2 Ifyllande av enkät.....	14
 Bilaga 1: Exempel på Excel-blad.....	 18
Bilaga 2: Enkätformulär	19
Egna anteckningar	23

1. Introduktion

Sedan 1999 har Sverige, som medlemsland i EU, ålagts att årligen rapportera viss statistik gällande industrins miljöskyddskostnader till EU:s statistikbyrå Eurostat. För att kunna uppfylla kravet har Statistiska centralbyrån, som är ansvarig myndighet, utvecklat en enkät för att samla in behövlig statistik.

I dagsläget har dock statistiken över miljöskyddskostnader relativt stor osäkerhet. Inkomna svar bygger många gånger på individuella uppskattningar och beräkningar. Anledningen till detta är svårigheten inom området gällande definitioner etc. samt att det är ett relativt nytt statistikområde.

Därför är det viktigt för den framtida utvecklingen att miljöskyddskostnadsundersökningen generaliseras och förenklas. Syftet med denna informationsbroschyr är att ge tips och idéer om hur ett system för att ta fram kostnader för miljöskydd inom industri-företag kan struktureras. Detta för att minska behovet av skattningar hos företagen, enkäten blir enklare att fylla i, företagsnyttan ökar och att osäkerheten i inkomna svar minimeras.

2. Ekonomi- och redovisningssystem

Traditionellt redovisas de ekonomiska händelserna inom ett företag i kontoplaner, vilket ger en klar och tydlig bild av företagets ekonomiska ställning. Så gott som alla företag i Sverige använder sig av baskontoplanen som grund vid uppbyggandet av redovisningssystem. Vad som sedan vanligen redovisas och hur data oftast presenteras avgörs av det informationsbehov som finns om företagets verksamheter.

Miljöskyddskostnader är en särredovisning av olika kostnadslag som har ett specifikt syfte, att minska miljöpåverkan vid produktionen, vilket innebär att de ekonomiska begreppen i princip är samma som

används i den traditionella redovisningen. Visserligen är det möjligt att finna viss information om miljöskyddskostnader genom baskontoplanen, men den ursprungliga kontoplanen fokuserar på företagets organisation med fördelning på avdelningar och inte på processer, aktiviteter och flöden. Det i sin tur medför att många miljörelaterade kostnader inte är möjliga att urskilja. För att på ett lättare sätt ta hänsyn till miljöaspekter ur ett företagsekonomiskt perspektiv, kan ett mer miljöanpassat system utvecklas och användas som ett komplement till de i dag användbara redovisningssystemen (se avsnitt om tips och idéer).

3. EU förordningen och Nya Statistiklagen

3.1. Structural Business Statistics nr 58/97

För att utöka miniminivån på den statistik som finns tillgänglig för industrin, antog EU 1996 en förordning (Structural Business Statistics nr 58/97) som bl.a. ställer krav på medlemsländerna att årligen redovisa statistik över industrins utsläppsbehandlande investeringar (Pollution treatment)¹. Statistiken ska täcka in utvinningsindustri, tillverkningsindustri samt energi- och vattenverk. Resultatet ska brytas ned på minst 13 branschgrupper och fem storleksklasser efter antal anställda i företagen. *Huvudorsaken till att Eurostat samlar in miljöskyddskostnadsdata är de krav som ställs på EU Kommissionens Miljödirektorat, inte minst av företrädare för företag eller branschorganisationer, att alla nya förslag till regleringar eller direktiv åtföljs av detaljerade kostnadseffektivitetsanalyser.* Därför är data om miljöskyddskostnader en nödvändig förutsättning för att Miljödirektoratet ska kunna fullgöra denna skyldighet.

Förslag till utökning av förordningen har lagts fram till Ministerrådet och Parlamentet under våren 2001. Förslaget gäller utökning av obligatoriska variabler från att enbart gälla utsläppsbehandlande investeringar årligen, till att även omfatta utsläppsförebyggande investeringar (Pollution prevention)² och löpande kostnader för miljöskydd. Vidare omfattar förslaget en finare branschfördelning samt uppdelning på miljöområden.

1) Kännetecknas av att de opererar oberoende av produktionsutrustningen eller är identifierbara delar och tillägg. Behandlar och renar föroreningar som uppkommit vid produktionen, förhindrar spridningen av och mäter nivån på föroreningarna (övervakning).

2) Syftar till att genom processförändringar minska eller förhindra uppkomsten av föroreningar, utsläpp och avfall.

3.2. Lag (SFS 2001:99) om den officiella statistiken

Riksdagen beslutade under våren 2001 om en ny statistiklag där gällande regler för den officiella statistiken förs samman till en lag (SFS 2001:99). Genom den nya lagen är numera näringsidkare uppgiftslämnarskyldiga att besvara enkäten om miljöskyddskostnader.

Enligt paragraf 7, punkt 15, ska näringsidkare lämna in uppgifter om verksamhetens miljöskyddskostnader till den statistikansvariga myndigheten, i detta fall Statistiska centralbyrån. Om näringsidkare inte fullgör sin skyldighet, kommer Statistiska centralbyrån genom personliga kontakter först försöka övertyga näringsidkaren att lämna ut uppgifterna. Fortsätter dock den uppgiftsskyldige att inte följa anmaningen får Statistiska centralbyrån förelägga vite.

I den tillhörande förordningen (SFS 2001:100) står det att uppgifter för den officiella statistiken ska samlas in på ett sådant sätt att uppgiftslämnandet blir så enkelt som möjligt. Dessutom måste ansvarig myndighet informera om ändamålet med uppgiftsinsamlandet, på vilka bestämmelser skyldigheten att lämna uppgifter grundas, vad som gäller uppgiftsskydd och uppgifternas bevarande samt eventuella påföljder om uppgifterna inte lämnas.

4. Teori angående miljöskyddskostnader

EU:s statistikorgan, Eurostat, har utarbetat SERIEE (European System for the Collection of Economic Data on the Environment) som är ett system uppbyggt på ekonomisk och statistisk bas innehållande gemensamma internationella definitioner om vad som ska räknas som miljöskydd. Systemet ska identifiera samt presentera alla finansiella flöden som kan relateras till miljöskydd. Det ska även beskriva ekonomins flöden och deras påverkan på miljön. Eurostat har utifrån SERIEE utarbetat specifika definitioner av miljöskydd specifikt för framtagande och insamlande av miljöskyddsstatistik.

4.1. Miljöskydd

Med miljöskydd avses alla åtgärder och aktiviteter som syftar till att förebygga, reducera, eller eliminera föroreningar eller annan försämring av den yttre miljön från företagets verksamhet. För att räknas som miljöskydd måste den primära målsättningen och syftet med åtgärden vara att skydda miljön. Dessutom ingår åtgärder kring verksamheten som utredningar, övervakning, utbildning och administration. Utanför begreppet ligger åtgärder som är direkt inriktade mot företagets produkter eller på naturresurshushållning (inklusive energihushållning), som är positiva för miljön men som i huvudsak uppfyller tekniska behov eller görs p.g.a. krav på arbetsmiljö, hälsa och säkerhet.

4.2. Miljöskyddskostnader

Kostnaderna för ovan nämnda åtgärder inom verksamheten kallas för miljöskyddskostnader. Dessa måste vara direkt knutna till en miljöskyddsåtgärd som utförs antingen av företaget eller av någon som företaget betalar för att få åtgärden utförd.

Enligt SERIEE ska miljöskyddskostnader delas upp på nio miljöområden enligt den internationella CEPA-klassifikationen³. Statistiska centralbyrån har valt att slå samman sex av dessa miljöområden till en "Övrigt"-post, vilket medför att i enkäten efterfrågas miljöskyddskostnader uppdelat på fyra miljöområden.

Luft. Åtgärder för att förhindra, minska, förebygga eller reducera utsläpp av gaser, vätskor och särskilda föroreningar till atmosfären och övervakning av luftutsläpp.

Vatten. Åtgärder mot utsläpp till vatten, inklusive avloppsrening, som är förebyggande, förhindrar, reducerar eller behandlar icke-miljövänliga ämnen i spillvatten före utsläpp till mark eller grundvatten. Behandling av vatten som använts till kylning i processen, före avledning till mark eller grundvatten, och andra metoder för att återställa eller bevara kvalitet och kvantitet av vattnet plus övervakning av ytvatten är inkluderad inom detta område.

Avfall. Avfallshantering. Omfattar aktiviteter som förhindrar, reducerar, förebygger uppkomsten av samt avlägsnar avfall. Kan exempelvis vara upphämtning, transport, behandling och avyttrande samt övervakning av avfall. Däremot ska kostnader för återvinningsaktiviteter enbart inkluderas om de är ett alternativt sätt att ta hand om eller minimera avfall.

Övrigt. Investeringar som görs för att förbättra miljön avseende mark och grundvatten, yttre buller och vibrationer, för bevaring av landskapsbild och den biologiska mångfalden. Under övrigt hänvisas också kostnader som inte kan delas upp på miljöområden.

Vidare ska miljöskyddskostnader delas upp på investeringar och löpande kostnader. Miljöskyddsinvesteringarna ska i sin tur delas upp i utsläppsbehandlande investeringar och utsläppsförebyggande investeringar (se nästa sida).

3) Classification of Environmental Protection Activities, se Eurostat (1994). Här görs en klassificering i nio olika miljöområden: luft, vatten och avlopp, avfall, mark och grundvatten, yttre buller, biodiversitet och landskap, strålning, FoU, samt Övrigt.

4.3. Investeringar

Definitionen av en investering, enligt förordningen, lyder: "Investering i nya och existerande fysiska kapitalvaror för miljöskydd, antingen köpta från en tredje part eller egenproducerade, med en livslängd som är längre än ett år." Dock ska det tilläggas att svenska redovisningsregler har överordnad betydelse om vissa företag tillämpar annan något avvikande definition (dvs. vad som kapitaliseras i räkenskaperna).

Till investeringar räknas ny- och ersättningsinvesteringar, ombyggnadsinvesteringar och anslutningsavgifter. En investering betraktas som genomförd då anläggningstillgångarna i fråga övergått i företagets besittning. När det gäller stora investeringar som sträcker sig över flera år ska betalningar för varje år anges. Inkluderat är även alla förbättringar, förändringar och renoveringar som förlänger livslängden eller förbättrar den produktiva kapaciteten hos kapitalvaror. Förvärv av mindre tillgångar som inte omsetts inkluderas under rådande referensperiod. Däremot ska inte varor som har tillkommit genom företagsfusioner inkluderas.

4.3.1. Utsläppsbehandlande investering

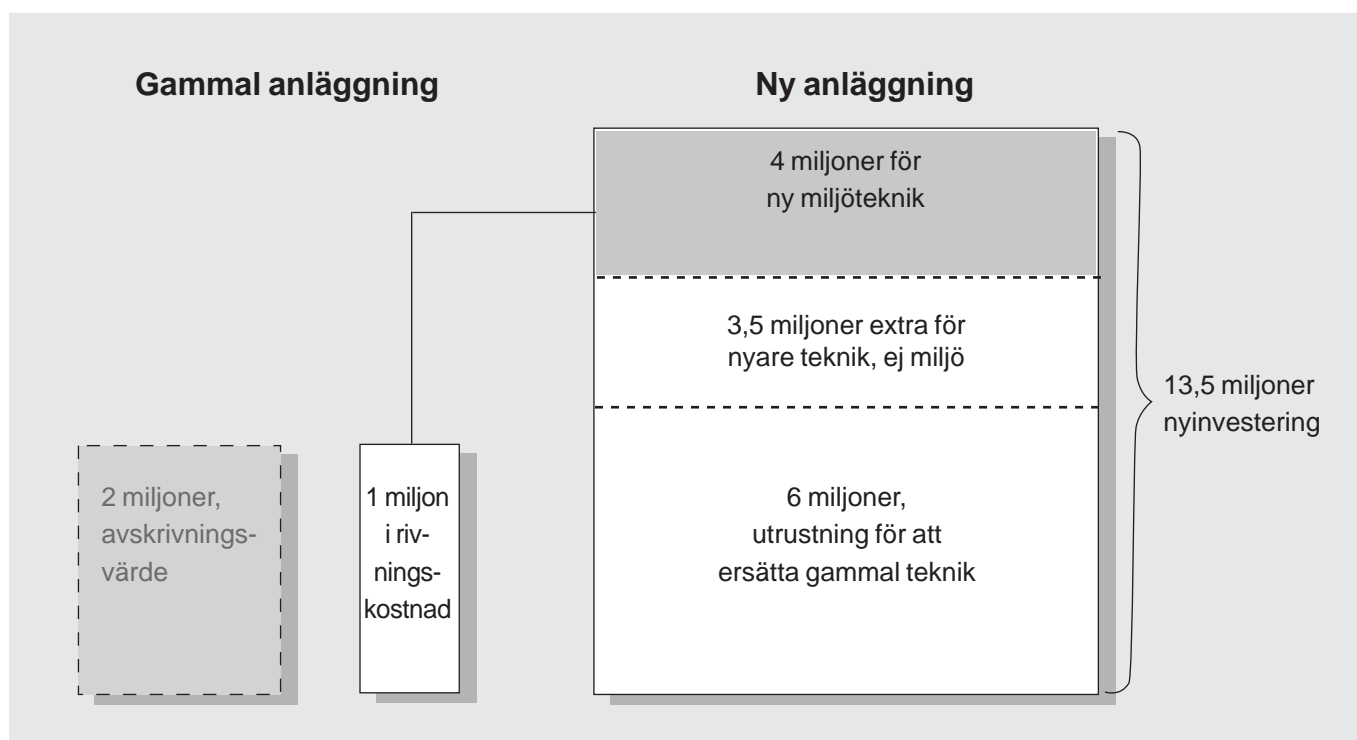
Utsläppsbehandlande investering är investering i extra utrustning som installeras främst med syfte att underlätta miljökontroller för företagen. Dessa installationer kännetecknas av att de opererar oberoende av produktionsutrustningen eller är identifierbara delar och tillägg. De behandlar och renar föroreningar som har uppkommit vid produktionen, förhindrar spridningen av och mäter nivån på föroreningarna (övervakning).

Att tänka på

När investeringsbelopp ska redovisas är det även viktigt att ta med omkostnader för investeringen (om de kapitaliseras i företagets redovisning). Inköpspriset för den köpta investeringen är det som redovisas på fakturan. Därutöver tillkommer kostnader för att investeringen ska fungera, t.ex. planering, förberedelsekostnader, installationskostnader, transporter, övervakning av genomförande etc. Gjorda undersökningar visar att dessa tilläggs-kostnader kan vara av väsentlig betydelse (mellan 30–250 % av inköpspriset).

4.3.2. Utsläppsförebyggande investering

En utsläppsförebyggande investering syftar till att genom processförändringar minska eller förhindra uppkomsten av föroreningar, utsläpp och avfall. Vidare kan utsläppsförebyggande investering göra det möjligt att använda mindre miljöpåverkande insatsvaror eller gälla ny utrustning och processer med bättre miljöprestanda. I motsats till utsläppsbehandlande investering, avser utsläppsförebyggande investering enbart själva anpassnings- och integreringsdelen. Det medför att utsläppsförebyggande investering kan vara antingen en identifierbar del eller något som är helt integrerat i produktionsprocessen. Om det handlar om en icke separerbar del ska enbart en merkostnad (miljöandel) rapporteras, genom att jämföra med det billigaste alternativ tillgängligt för företaget med samma funktion och egenskaper förutom när det gäller miljöpåverkan.

Att tänka på

Många åtgärder minskar miljöpåverkan utan att leda till merkostnader som ska rapporteras som en miljöskyddskostnad. Kan inte en kostnad för en specifik separat åtgärd (eller del) identifieras, eller en merkostnad vid inköp av nya maskiner eller processförändringar skattas (t.ex. för att åtgärden är standard) anses åtgärden inte resultera i någon miljöskyddskostnad per definition.

När det gäller utsläppsförebyggande investering kan det vara svårt att ta fram andel för miljöskydd. Därför är det mycket viktigt att tydliggöra hur alternativkostnaden för en utsläppsförebyggande investering ska beräknas. Följande exempel försöker förklara möjlig skillnad mellan Eurostats definition och företags syn på alternativkostnad samt hur miljöskyddsandel ska uppskattas.

Om ett företag blivit tvingade, via strängare miljökrav, att byta ut en fungerande produktionsutrustning skulle de, enligt bild på föregående sida, möjligtvis anse att den totala miljöskyddskostnaden är den nya investeringen, avskrivningsvärdet på gammal utrustning samt rivningskostnad (13,5+2+1=16,5 miljoner).

Enligt Eurostats definition gäller följande:

- Först och främst ska inte resterande avskrivningsvärde (2 miljoner) redovisas som miljöskyddskostnad, då det inte handlar om en faktisk utgift under året.
- Rivningskostnaden (1 miljon) är däremot en faktisk utgift (för rivningsavfall och personalkostnader för rivningen etc.) och därför kan den tas med som miljöskyddskostnad om rivningen görs av miljökäl, t.ex. är ett påbud från tillsynsmyndigheten.
- Kostnad för ny miljöteknik är 4 miljoner (13,5 minus 9,5) och estimeras genom att jämföra aktuellt miljöalternativ mot ett alternativ utan den extra valda miljöfunktionen.

Totalt investeringsbelopp blir således 5 miljoner.

4.4. Löpande kostnader

Löpande kostnader för miljöskydd är ofta kopplade till tidigare gjorda investeringar i miljöutrustning dvs. kostnader för allt som behövs för drift, underhåll och tillsyn av miljöskyddsanläggningar och utrustning. Det kan även uppkomma kostnader när aktiviteter ska påbörjas som inte är direkt kopplade till produktionsprocessen, men som har som mål att förhindra föroreningar, såsom miljöadministrativt arbete, miljöledning och certifiering samt forskning. Löpande kostnader inkluderar följande kostnadsslag:

- Personalkostnader
- Förbrukning av varor (energi, material, insatsvaror, etc.)
- Inköp av miljöskyddstjänster (betalning avfall, miljökonsulter)

Det kan även uppkomma kostnader när aktiviteter ska påbörjas som inte är direkt kopplade till produktionsprocessen, men som har som mål att förhindra föroreningar, såsom miljöadministrativt arbete, miljöledning och certifiering samt forskning. Löpande kostnader inkluderar betalning för miljökontroller, andra inköp av varor och tjänster (av tredje part) som har en positiv miljöeffekt samt inbetalningar till länsstyrelse/kommun med syfte att täcka framtida marksaneringskostnader för industrimark.

Löpande kostnader för miljöskydd inkluderar enbart faktisk utgifter under året för miljöskyddsåtgärder. Följande ska *inte* rapporteras som miljöskyddskostnad:

- Generella miljöskatter och liknande
- Avskrivning (Kostnader för kapitalförslitning brukar i stället traditionellt beräknas i särskilda modeller.⁴)
- Ränta
- Böter och viten för att inte tillmötesgå gällande miljöregler eller kompensation till tredje part för skada som orsakades av miljöförstörelse eller liknande relaterade kostnader
- Inkomstbortfall vid driftstopp p.g.a. miljökrav (för att de inte involverar faktiska utgifter).

4) En redogörelse för olika metoder som används i Tyskland och Nederländerna har gjorts av Eurostat och redovisas i Eurostat (1999b).

5. Tips och idéer för att bygga upp ett system

Följande kapitel bygger på information om verkliga lösningar från de företag som deltagit i samarbetet att utveckla informationsbroschyren, information hämtad ur olika litteraturkällor samt på idéer och personlig kunskap från Statistiska centralbyrån.

För det första bör ett företag inte ändra i sitt befintliga ekonomi- och redovisningssystem. Istället kan systemet kompletteras med ett fristående miljöskyddskostnadssystem som binds samman med redovisningssystemet via bl.a. koder. Förvisso kan vissa kostnadsuppskattningar, baserade på ekonomiska underlag som fakturor för inköpta tjänster och avgifter för avfall, göras utifrån investeringsunderlag eller projektkalkyler.

För det andra kan företag som genomför miljöredovisningar finna mycket information om de aktiviteter och åtgärder de genomfört för att minska sin miljöpåverkan. Det är kostnader för dessa åtgärder som utgör basen för vad som ska rapporteras som miljöskydd. Slutligen kan *företaget undersöka, före uppbyggandet av ett miljöskyddskostnadssystem*, om det finns möjligheter att få förslag och tips från andra utländska enheter om de möjligtvis har kommit längre inom området. Företag i Finland har kommit relativt långt i att redovisa miljöskyddskostnader.

Om ett företag är på väg att börja använda ABC-kalkylering (Activity Based Costing) i sin verksamhet är en idé att i första steget, vid analysen av kostnader och aktiviteter, även ta med analys av miljöskyddskostnader. Detta första steg i ABC-kalkyleringen, som är det mest tidskrävande då intervjuer med personalen sker, kan underlätta processen att finna kostnader för miljöskydd.

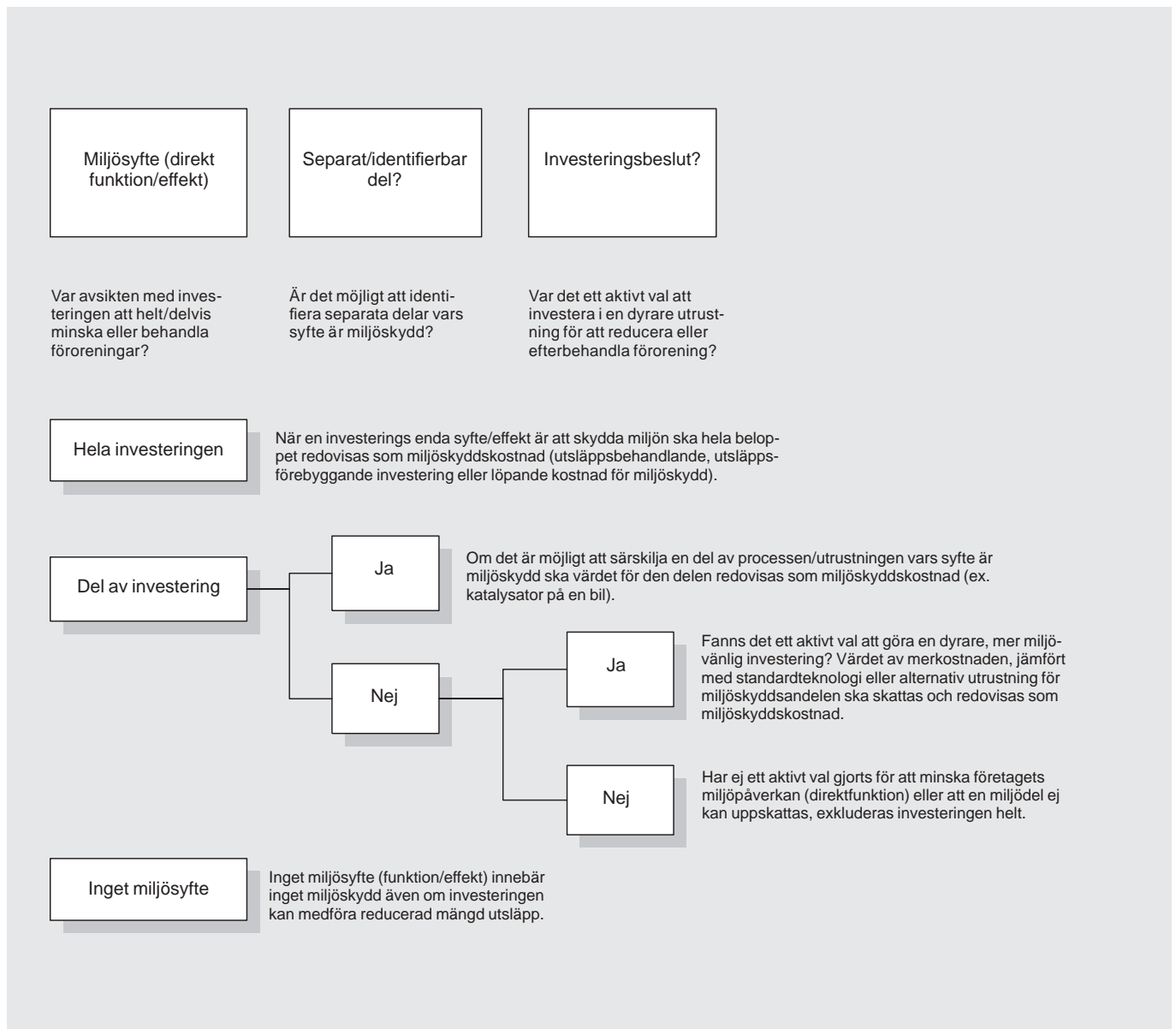
För att ett miljöskyddskostnadssystem ska fungera smidigt kan det struktureras som ett traditionellt bokföringssystem innehållande bl.a. rapportformulär, manual och information till användarna. I företag som redan är miljöcertifierade, har infört ett miljöledningssystem samt gör miljöinventeringar (för att se företagets miljöpåverkan) är det antagligen enklare att införa och bygga upp ett miljöskyddskostnadssystem (se ovan stycke två). Anledningen är att det

med stor sannolikhet redan finns ett miljötänkande inom företaget och att företaget gått igenom vilken påverkan de har på miljön. Det mest fördelaktiga bör vara att komplettera det befintliga miljöledningssystemet med en manual samt ett system för miljöskyddskostnader, vilket inte bör bli alltför komplicerat. För företag som ännu inte har miljöcertifierat sig eller inte har ett fungerande miljöledningssystem kan det vara fördelaktigt att strukturera upp ett miljöskyddskostnadssystem i samband med uppbyggandet av ett miljöledningssystem. Anledningen är att det kan vara enklare att införa ett kombinerat system som kan användas för att ta fram information gällande miljöskyddskostnader, information till miljörapport och information till miljöredovisning.

5.1. Förslag till system via IT och teknik

För att svara på enkäten måste företaget på ett eller annat sätt samla in data från sina enheter, vilket bl.a. är möjligt att göra via intranät om det finns på företaget. Intranätet är ett bra hjälpmedel för att säkerställa att ett system används på rätt sätt, att koppla samman alla delaktiga personer samt övervaka att systemet fungerar så effektivt som möjligt. För att kunna använda intranätet är det viktigt att undersöka vilka rutiner som redan finns i företaget för framtagning av miljörapport samt hur ekonomisystemet ser ut. Att använda intranätet medför flera fördelar, som högre kvalitet, tillförlitlighet, processeffektivisering och ledningsstöd. Detta skulle på ett effektivt sätt även förenkla datainsamlingen till enkäten om miljöskyddskostnader.

Ett enkelt system för datainsamling, skulle kunna vara Excel-baserat och kopplat till intranätet eller med MS Access. På intranätet och i pappersmanual bör information om vem som fyller i informationen, textkommentarer, värden och kodning för typ av miljöskyddskostnad finnas. Varje avdelning kan sedan logga in sig på intranätet och fylla i sin del av information. Detta möjliggör en delegering till de med detaljkunskap, en effektivare insamling av data samt att det blir mindre tidskrävande för en enda person (se bilaga 1 för exempel på hur ett Excel-blad kan tänkas att se ut).

5.1.1. Investeringsbeslut och uppföljning

Ett annat sätt att förenkla datainsamlingen är att redan inför investeringsbesluten specificera miljöaspekten (och klassificera investeringar) t.ex. vid äskandet av pengar till en investering.

Ytterligare en möjlig informationskälla är uppföljningen av gjorda investeringar. I uppföljningarna krävs ofta en motivering till varför investeringen gjordes (kvalitetsförbättringar, tvingande, öka produktionen, IT, miljörelaterat samt logistikinvesteringar), förväntade resultat och faktiska resultat. För att ta fram information och värden gällande investeringar och löpande kostnader för miljöskydd måste systemet inkludera regler, rutiner och direktiv om miljöskyddskostnader, andelar för miljöskydd etc. för att tydliggöra och förenkla ifyllandet av data i systemet.

5.1.2. "Sila" systemet

Efter att ha byggt upp ett system är det möjligt att alltför mycket information kommer in. För att undvika detta kan en "sil" installeras som sorterar ut de poster som har anknytning till miljöskyddskostnader. En lämplig utgångspunkt är här en beskrivning av vad företaget gjort för att minska miljöpåverkan föregående år. Förutom en sil kan företag införa monetära kriterier vid granskning av de olika miljöskyddsinvesteringarna och de löpande kostnaderna. Störst tid bör läggas på att korrekt uppskatta de största kostnadsposterna. Ett exempel är att endast investeringar som överstiger ett visst antal kronor ska redovisas eller att enbart de tio största investeringarna ska redovisas. Övriga investeringar kan summeras som klumpsummor i poster, utsläppsbehandlande eller utsläppsförebyggande på de olika miljöområdena; luft, vatten,

avfall samt övrigt. Något liknande kan tas fram för löpande kostnader, men med ett lägre värde som villkor.

5.1.3. Interna personalkostnader

De interna personalkostnaderna kan vara svåra att ta fram. Ett tips är att använda tidrapporteringen, som görs på många företag, som ett möjligt verktyg till att ta fram personalkostnader för internt miljöskyddsarbete. Tidrapporteringssystem är mer eller mindre detaljerade, men ibland går det att nyttja systemet för att ta fram data för olika typer av personalkostnader. Inom vissa företag finns det speciella miljöavdelningar som har sin egen budget som till fullo är miljöskyddskostnad. Om det inte är möjligt att ta fram personalkostnader utifrån tidrapporteringar, är alternativet att ta fram dessa uppgifter via schablonuträkningar (uppskattad tid för miljöskyddsarbete multiplicerat med genomsnittslön).

5.2. Identifiering av miljöskyddskostnader

För att underlätta framtagningen och struktureringen av kostnader, som är förknippade med miljöskydd, finns det två sätt att identifiera samt strukturera de miljörelaterade kostnaderna. Först behandlas "vanliga" kapitalkostnader för projektering, utrustning, material, försörjning, byggnationer och installationer. Här ingår även kostnader för att söka tillstånd, omskola personal m.m., liksom de årliga kostnaderna för arbete, reservdelar, underhåll, råmaterial och avfallshantering. Därefter behandlas de "dolda" kostnaderna som kontrollprogram, tillsyn, provtagning, inspektioner, miljörapporter samt övrigt dokumentationsarbete i relation till egenkontroll och myndighetsarbete.

Figuren på föregående sida visar att det första man bör göra för att identifiera miljöskyddskostnader, är att gallra bort de kostnader eller investeringar som *inte* har någon som helst positiv effekt på miljön för att ha ett mindre material att arbeta med. Nästa steg blir att gallra bort de åtgärder som genomförts utan något miljösyfte. Här kan en lämplig utgångspunkt vara beskrivningar av vad företaget gjort (i miljöredovisningen) för att minska sin miljöpåverkan.

Efter att alla miljöskyddsåtgärder har identifierats gäller det att identifiera eller beräkna kostnaderna. Detta görs antingen genom att ta hela kostnaden för en åtgärd eller en separat del, eller genom att skatta en extra kostnad vid val av mer miljövänliga maskiner eller processer. (Se avsnitt 4.3.)

5.2.1. Andelsberäkning av utsläppsförebyggande investering

Om kostnaden för den förebyggande miljöskyddsinvesteringen inte är separerbar från totalkostnaden måste företaget undersöka om det finns någon referensteknik, eller göra uppskattningar utifrån investeringsbeslut, för att ta fram miljöskyddsandel.

Att tänka på

Kapitalförluster (beräknade kostnader) anses inte vara miljöskyddskostnader. Det är enbart faktiska utgifter under året som ska redovisas.

Även de löpande kostnaderna bör identifieras och skattas. Det gäller att finna delkostnader som är associerade med miljöskyddsarbete och då ingår även delkostnader för personal där andelen också ofta måste skattas.

6. Möjliga nyttoområden med miljöskyddskostnader

Huvudanvändare av miljöskyddskostnadsdata är EU-kommissionens Miljödirektorat (på EU-nivå⁵) som använder sig av informationen för:

- miljöpolicy. Utvärdera effekter på konkurrenskraften vid förändringar av direktiv och förordningar (cost/benefit analyser)
- att göra kostnadsberäkningar av kommande miljöåtgärder
- att utarbeta hållbarhetsindikatorer
- att utvärdera ”polluter pays policy” (internaliseringen)
- uppföljning av stödprogram

Förutom EU:s behov av miljöskyddskostnader, kan olika intressenter inom Sverige också använda sig av informationen för att undersöka i vilken utsträckning förearen betalar och hur industrins konkurrenskraft påverkas. Dessutom kan miljöskyddskostnader användas som en hållbarhetsindikator som beskriver tillverkningsindustrins åtgärder för att minska miljöproblem.

Det är dock av stor vikt att statistik gällande miljöskyddskostnader även ger företagen en så stor ”nytta” som möjligt. Några företag har redan upplevt nytta av att ta fram information för miljöskyddskostnadsenkäten och använda denna information i bl.a. miljöredovisningen. Dock poängterar samma företag att det i dag inte finns fullgod information eller klarhet i vad som är miljöskyddskostnader och vad som inte är det. Exempelvis skulle det vara mycket positivt om statistiken kunde användas av finansanalytiker i samband med bedömning och framtagning av t.ex. miljöfonder.

Vissa företag ser även behov att kunna skapa miljöinformation i form av nyckeltal som t.ex. kan användas vid effektivitetskontroller internt och externt, exempelvis kostnaden i kronor/ton totalprodukt eller investeringar/förädlingsvärde. Dessa nyckeltal skulle sedan kunna kopplas till statistik gällande olika miljöproblem. Det är också av största vikt att kontinuerligt visa påtagliga resultat och framsteg inom miljöområdet och då gärna i ekonomiska termer.

Några möjliga nyttoområden för företag, med att ta fram information gällande miljöskyddskostnader är:

- Svara på krav från koncernens ledning att redovisa miljöskyddskostnader
- Internt inom företaget, för att se vad som investeras i miljöskydd samt undersöka olika enheters miljöeffektivitet, miljöbelastning, miljörelaterade kostnader etc. och på så sätt se inom vilka områden på företaget som det går att sänka kostnader för insatsmaterial och avgifter
- Internt vid äskande av pengar
- Om företaget känner till de totala miljöskyddskostnaderna under ett par år, kan uppgifterna vara användbara som underlag vid bedömning av hur effektiva företagets miljöskyddsinvesteringar varit genom att jämföra miljöskyddskostnader mot den utsläppsreduktion som investeringarna medfört. Utifrån uppgifter gällande miljöskyddskostnader och utsläpp går det att visa vilken ”miljönytta” investeringen medfört och till vilket pris. Detta kan vara av intresse att redovisa för allmänheten, som kan ha svårigheter att förstå innebörden av att företaget minskat sina utsläpp med X kg.
- Profilfrågor
- Som miljöekonomisk information och analys av företag för den finansiella marknaden
- Leva upp till intentionerna i nya årsredovisningslagen att förvaltningsberättelsen ska innehålla uppgifter om viktiga händelser av ekonomisk karaktär som kan vara av betydelse för företagets ekonomi men som inte finns med i resultat- eller balansräkningen. I förvaltningsberättelsen ska det finnas information om tillståndsansökningar etc. som har stor betydelse för företagets fortlevnad. Här kan miljöskyddskostnader vara ett komplement
- Som personalinformation om vad företaget gör för miljön. De flesta personer kan värdera och förstå storleken på investeringar och kostnader om de står i monetära termer och eventuellt kan man sätta pengarna i relation till minskade utsläpp (se ovan punkt fyra).
- Om exempelvis skattesättningen gällande koldioxid och energiskatt höjs för företag, kan miljöskyddskostnader vara en användbar variabel för att skatta om det är ”lönsamt” att:
 - 1) investera i ny utrustning som renar mer per producerad enhet, vilket medför att skattekostnaden minskar eller
 - 2) behålla befintlig utrustning och betala mer i skatt.

5) Eurostat (1999e).

7. Praktiska fiktiva exempel

Exempel 1:

I ett företag används en kemikalie i tillverkningen. Inköpspriset för kemikalien är 4 kronor/liter och under varje år används i genomsnitt 1 miljon liter i produktionen. Utav varje liter använd kemikalie uppkommer 2 deciliter restkemikalie som skickas till avfallsbehandling för en kostnad av 25 kronor/liter detta innebär att miljöskyddskostnaden per år är : $0,2 \times 1\,000\,000 \times 25 = 5\,000\,000$ kronor för löpande extern avfallskostnad.

Nu väljer företaget att investera i ny utrustning, (dvs. ett aktivt val av dyrare utrustning, merkostnad på 3 miljoner kronor jämfört mot en standardutrustning, för att minska uppkomst av kemikalieavfall) som möjliggör att det mesta av restkemikalierna (80 procent eller 1,6 deciliter) går att neutralisera (kostnad 50 öre/liter) och användas i ett annat led i produktionen. Kostnaden för att skicka det som inte går att återanvända (0,4 deciliter/liter kemikalie) är 50 kronor/liter. Kostnaderna redovisas enligt följande:

- 3 000 000 kronor för utsläppsförebyggande investering med syfte att minska uppkomsten av restkemikalier som annars skickas som avfall.
- $(0,2 \times 0,8) \times 1\,000\,000 \times 0,5 = 80\,000$ kronor intern löpande kostnad för att neutralisera kemikalie.
- $(0,2 \times 0,2) \times 1\,000\,000 \times 50 = 2\,000\,000$ kronor löpande extern kostnad för kemikalie som ej går att neutralisera.

Miljöskyddskostnaden det året som investeringen görs blir totalt 5 080 000 kronor, för investeringen i ny teknik (3 miljoner), löpande intern kostnad för destillering, drift- och underhåll samt personalkostnad (50 öre \times 160 000 liter) och köpt tjänst för avfallshantering (50 kr \times 40 000 liter) av icke återvinningsbar kemikalie. Den vinst som uppstår från återvinningen ska ej tas med vid beräkning av miljöskyddskostnader.

Exempel 2:

Handlar om Tillverkningsföretaget som har tre arbetsställen: Lund, Trollhättan (huvudkontor) och Narvik.

I Lund har företaget investerat i en ny panna för att effektivisera förbränningen då särskilt halten av kolmonoxid har ökat under senare tid. Dessutom var företaget tvingade att reparera tak och väggar p.g.a. fuktskador och passade då på att lägga in en bul-

lerdämpande isolering eftersom personalen vid tidigare tillfälle hade uttryckt åsikter kring för hög ljudnivå. Personalen i Tillverkningsföretaget får regelbundet källsortera papper, glas och burkar och annat avfall som uppkommer i produktionen som hämtas av en renhållningsfirma. Lund har även för avsikt att få sin personal mer miljömedveten för att i senare led kunna förmedla detta till kunder och därigenom profileras som ett miljömedvetet företag genom "word of mouth". För att göra detta har en konsult hyrts in för att utbilda och medvetandegöra personalen.

Narvik har under året investerat i en spohall för sina fordon för att minska omkostnader för fordonstvätt. De har även investerat i att bygga in maskiner i en bullerbur för att minska ljudnivån. Varje år byts även filter ut för rening av vatten i företaget. Under lång tid har avdelningschefen på produktionssidan upptäckt att åtgången av råvaror har ökat och kommer med en plan för att strypa åtgången och minska spillet och i möjligaste mån återanvända detta spill. Även i Narvik källsorteras papper och annat men här hämtas det regelbundet av samma firma som hämtar annat avfall.

I Trollhättan, där ledningen samt miljöchef finns, planeras ett nytt projekt för forskningsavdelningen. Syftet med projektet är att försöka minska bränslemängd vid produktion av produkt B. Idéen är att finna en metod som möjliggör viss återvinning av spillenergi. Den miljörapport som togs fram i början av året visade nämligen att förbränningen av olja hade skjutit i höjden till följd av att produkt B krävde högre energibehov, då företaget ville höja kvalitén på produkten. Två gånger per år kommer en tillsynsman till alla tre fabriker och kontrollerar hur fabriken sköter sina miljöplikter. Detta år har fabriken i Trollhättan blivit ålagd böter för att inte ha lämnat in sin miljörapport i tid så ledningen tog beslutet att ändra rutinerna kring sin miljöpolicy och hyrde in en miljökonsult för att hjälpa dem att bli bättre på detta område.

Enbart verksamhet i Sverige

När enkäten kommer till ledningen i Trollhättan är det första de ska beakta att det enbart är arbetsställen i Sverige som enkäten omfattar. Det innebär att fabriken i Narvik inte ska ingå i enkätsvaret. Det andra är att ledningen måste bestämma sig för om

de vill vidarebefordra enkäten till fabriken i Lund eller låta allting samlas hos dem själva för att kunna svara på enkäten i Trollhättan. När väl detta beslut är taget gäller det att börja sortera ut vad det är som egentligen är miljöskyddskostnader eller inte.

Enbart miljöskydd

Lunds nya effektiva panna anses vara en utsläppsförebyggande investering inom miljöområde luft och därmed måste en merkostnad tas fram. Den bullerdämpande isoleringen skulle kunna anses vara en utsläppsbehandlande investering om syftet hade varit att dämpa ljudnivån för omkringliggande områden men nu var syftet att skydda arbetstagarna från en hög ljudnivå och då hälsa och arbetsmiljö enligt definitionen för miljöskyddskostnad inte ingår gäller inte kriteriet för en miljöskyddsinvestering. Personal som utför olika typer av miljöskyddsarbete inom företag hamnar under löpande kostnader och i detta fall är det den tid det tar för personalen att källsortera som måste tas fram. Tiden går att få fram antingen genom tidrapporteringen eller genom skattningar. Fakturor för omhändertagande av avfall hamnar under externa löpande kostnader för avfallsavgifter. Att hyra in en miljökonsult för utbildning av personal hamnar under löpande kostnader för generell miljöadministration. Viktigt att tänka på är att *personalens utbildningstid också ska redovisas som en intern löpande miljöskyddskostnad*.

Enbart miljöforskning

Forskningsprojekt kan bidra dels till att minska företagets miljöpåverkan vid produktionen och dels ha andra olika syften. Generellt kan man säga att all forskning (eller investering) som medför bibehållet energibehov, men minskad luftemission anses vara miljöskyddskostnad. Handlar det om värmeåtervinning eller energibesparing, uppfattas forskningen som hushållning och inte om miljöskydd. I Trollhättan var syftet med forskningen att återställa energibehovet till tidigare nivå, genom energiåtervinning. Därför kommer forskningen att klassas som hushållning av energi och inte som miljöskyddskostnad. Hade däremot den direkta avsikten med forskningen varit att minska tillförseln av växthusgaser och bieffekten varit minskad energiåtgång, då hade investeringen uppfattats som miljöskyddskostnad.

Tillsynsavgifter ingår som en extern löpande kostnad. Böter och viten är inga miljöskyddskostnader (även om det skulle kunna anses vara ett incitament till förbättring kring miljön).

En viktig del som inte är att förglömma är att även miljöchefens lön är en miljöskyddskostnad som redovisas som en miljöadministrativ intern löpande kostnad. Även kostnaden i Trollhättan för konsult samt personalens tid under utbildningen ska redovisas som löpande kostnad.

8. Enkätformulär

Enkätens utformning är viktig för svarsfrekvensen samt datakvaliteten. Enkäten bygger huvudsakligen på tre avsnitt, ett minimum av skriftliga instruktioner, definitioner samt några exempel. Uppgiftslämnaren uppmanas att fylla i skriftliga kommentarer för de olika investeringarna och löpande kostnader som anges. Dessa kommentarer är väldigt betydelsefulla då de underlättar utvärderingen av undersökningen och en utvärdering av statistikens kvalitet.

8.1. Att tänka på

8.1.1. Faktainsamling

Enkäten omfattar information gällande miljöskyddskostnader i samband med och i produktionen. Vissa partier i enkäten (mestadels utsläppsförebyggande investeringar och interna löpande kostnader) är relativt komplexa och svåra att ta fram information för. För att minska tidsåtgången är det viktigt att lägga ambitionsnivån (vid ifyllandet av enkäten) på en tillfredsställande nivå för företaget. Företag bör först och främst täcka upp de större miljöskyddskostnaderna, då det oftast är de som har stor effekt gentemot miljön och är därför viktiga att identifiera. Därefter är det upp till varje företag att avgöra hur detaljerade de ska vara vid insamlandet. Vad som ska anses som "större" och "mindre" investeringar skiljer mellan företag och mellan branscher. Inom vissa branscher genomförs relativt många och stora miljöskyddsinvesteringar då de har stor miljöpåverkan. Andra branscher har kanske inte så stor miljöpåverkan och därmed en lägre kostnadsnivå för miljöskydd. Vidare är miljöskyddskostnadsuppgifterna delvis av sådan karaktär att det inte går att ta fram exakta uppgifter. Därmed är det också helt korrekt att använda sig av generaliseringar och procentsatser vid framtagande av andelar gällande utsläppsförebyggande investeringar och interna löpande kostnader. Ytterligare en möjlighet att minimera insamlandet är att börja undersöka vilka investeringar samt löpande kostnader för miljöskydd företaget genomfört innanför företagets "grindar". Det kan dock finnas investeringar utanför "grindarna" som miljövänligare motorfordon för exempelvis transport av produkter till annan expeditör/kund. Svårigheten med miljövänligare motorfordon är att huvudsyftet inte är miljöskydd och därför ska enbart en merkostnad tas upp som miljöskydd och inte totalkostnaden.

8.1.2. Leasing

Utrustning som genom leasing tillförs företag ska redovisas som miljöskyddskostnader då huvudsyftet med leasingen är miljöskydd. Leasingkostnaden redovisas under det år utrustningen installeras eller mottages av företaget.

Det som avgör om leasing ska redovisas som investeringen eller löpande kostnad är hur företaget redovisar kostnaden. Leasing av processtekniker eller utrustning ska redovisas som investering då leasingvärdet kapitaliseras (beräkna nuvärdet i form av kapital av framtida utgifter) i räkenskaperna. Om företaget däremot låter leasingen belasta varje års resultat, under de år utrustningen finns inom företaget, ska kostnaden för leasingen redovisas som löpande kostnad.

Värdet av utrustning/teknik som förvärvats genom leasing definieras (mer detaljerat i Commission Regulation (EC) No 2700/98) som:

- Det värde som redovisas ska överensstämma med marknadsvärdet av utrustningen som om utrustningen hade köpts in.
- Totalvärdet av utrustningen finns ofta redovisat i leasingkontraktet eller uppskattas genom att summera de årliga leasingkostnaderna för kontraktets hela livslängd.
- Värdet av leasingen ska redovisas det år som utrustningen/tekniken levereras till företaget.
- De delar i leasingkontraktet som avser räntor ska exkluderas.
- Årliga betalningar för redan gjorda leasingavtal ska exkluderas för att inte dubbelräkning ska ske.

8.1.3. Hushållning

Svenska företag investerar relativt mycket i ny teknik för att minska energianvändningen, vilket oftast inte klassas som miljöskydd utan som hushållning enligt Eurostats definition. Investeringar som innebär energibesparing eller värmeåtervinning ska normalt redovisas som hushållning av naturresurser. Däremot ska investeringar i energibesparing eller värmeåtervinning, som har ett klart syfte samt en *direkt* effekt att minska uppkomsten av CO₂ eller andra växthusgaser (i produktionsprocessen från företagets sida), redovisas som miljöskyddskostnad. Vad som är vad kan vara svårt att säga och därför har Statistiska centralbyrån valt att även inkludera hushållningsinvesteringar i enkäten, men frågan är frivillig att svara på.

8.2. Ifyllande av enkät

Första sidan

Beskriv kortfattat produktionsprocessen och ange antal anställda. Uppgifterna används för att kontrollera om flera enheter i företaget är inkluderade i svaret.

Här berömda uppgifter till arbetsförhållande enligt
§ 4 i arbetsförhållande (SFS 1987:103)
Uppgiftsbilagor för investeringar och löpande kostnader
Svaren ska lämnas till Statistiska centralbyrån (SCB) 2001:001
Svaren ska lämnas till Statistiska centralbyrån (SCB) 2001:001
SCB Skott vid tilläggningen av denna bilaga

SVARSBLANKETT
Företagens miljöskyddskostnader 2001

Bilagor ska lämnas in senast den 28 april 2002 i tillämplig svaren
eller till nästföljande adress

Statistiska centralbyrån
MFRM/JZ
Box 24 300
104 51 STOCKHOLM

Miljöskyddskostnader 2001

I den här undersökningen frågas efter kostnader företaget haft för att minska olika slag av miljöpåverkan. Det kan handla om åtgärder för att minska utsläpp till luft och vatten, ta hand om och behandla avfall, minska yttre buller etc. De olika avsnitten i blanketten är:

- A Miljöskyddsinvesteringar
- B Hushållning av el och värme (frivillig uppgift)
- C Löpande kostnader för miljöskydd

Även företag som inte haft några kostnader ska skicka in blanketten!
Alla svar är viktiga för undersökningens kvalitet.

Företagets kontaktperson

Kontaktperson (TEXT)	Befattning	Datum
Adress (om annan än värd)	Telefon (rörelse och abonnent)	
E-post	Fax	

Företagets verksamhet

Ange produktionsprocesser, vad som beskrivas eller redovisande

Antal anställda under 2001

Statistiska centralbyrån
Statistiska Sweden
Programmet för miljöstatistik

Kontaktpersoner: Peter Frånngård 06 - 505 945 35, Nancy Olsson 06 - 505 940 97

Telefon (arbetsdagar 08:30-17:30) 06 - 505 945 35

På Statistiska centralbyråns webbsida www.mkost.scb.se finns information om undersökningen, frågelåda, lista med exempel på investeringar och löpande kostnader som är miljöskydd, elektronisk enkät, möjlighet att skriva ut fler exemplar av enkäten, information inom området från Eurostat etc.

Exempel och förslag inom de olika miljöområdena finns på SCB:s Internetsida www.mkost.scb.se

Här ska företagets verksamhet beskrivas kort. Anledningen är att det ger information om företaget verkligen ska ingå i undersökningen samt om företagets typ av produktion borde medföra typiska investeringar och löpande kostnader för miljöskydd.

Här ska det ungefärliga antalet anställda under det gångna året redovisas. Informationen används för att se om svaret avser hela företaget eller enbart ett arbetsställe.

Tredje sidan

Som miljöinvesteringar och kostnader räknas ej åtgärder som görs av t.ex. tekniska eller ekonomiska skäl eller för att minska resursutnyttjande (bl.a. energi) eller av arbetsmiljöskäl. Svårigheter har förekommit för företagen att framför allt bedöma om en investering kan betraktas som utsläppsbehandlande eller utsläppsförebyggande. Till utsläppsbehandlande investering räknas kapitalvaror som fungerar oberoende av och är identifierbara delar och tillägg till produktionsutrustningen. Utrustningen tar hand om och behandlar den miljöpåverkan som företagets verk-

samhet ger upphov till. Till utsläppsförebyggande investering räknas investeringar som är inriktade på att minska själva uppkomsten av miljöpåverkande ämnen. Företag som redovisar nya eller fysiska kapitalvaror som löpande kostnad i redovisningen, då värdet understiger ett visst belopp, behöver inte ändra på detta.

innebär utökning, ändring, anpassning och förbättring av redan existerande miljöutrustning

Inga miljöskyddsinvesteringar 2001 → Gå till B

Vid svarigheter på skattning av beloppet, ange det alternativ som passar bäst

Större miljöskyddsinvesteringar gjorda 2001						
Rad nr	Investeringsbelopp 1 000-tal kr	Investeringstyp (endast en typ per investering)		Huvudsaklig miljöområdesinriktning (endast ett alternativ per investering)		
		1 Behandla	2 Förebygga	Luft	Vatten	Avfall
101		☐	☐	☐	☐	☐
102		☐	☐	☐	☐	☐
103		☐	☐	☐	☐	☐
104		☐	☐	☐	☐	☐
105		☐	☐	☐	☐	☐
106		☐	☐	☐	☐	☐
107		☐	☐	☐	☐	☐
108		☐	☐	☐	☐	☐
109		☐	☐	☐	☐	☐
110		☐	☐	☐	☐	☐

A2 Mindre miljöskyddsinvesteringar (utöver de som redovisats i tabell A1)

Rad nr	Investeringstyp	Belopp i 1 000-tal kr		
		Totalt investeringsbelopp	Däruv fördelat på miljöområde	
			Luft	Vatten
1	Behandla			

B Hushållning av el och värme gjorda 2001 (frivillig uppgift)

Rad nr	Totalt investeringsbelopp	Däruv fördelat på	
		energisparning	varmeförvaring
101			

Inga hushållningsinvesteringar 2001 → Gå till C

Definiera och ange belopp för
Beskriv kort investering

I undersökningen som genomfördes hösten 2000 (avseende företagens miljöskyddskostnader 1999/2000) var det flera som missuppfattade denna fråga. Därför har frågan ändrats. **Om företaget ej gjort några investeringar**, vars huvudsakliga syfte är att minska verksamhetens miljöpåverkan, kryssa i rutan och gå direkt till avsnitt B.

Här efterfrågas de större investeringarna vars huvudsakliga syfte är att minimera och behandla emissioner, föroreningar, avfall etc. Möjlighet ges att särredovisa tio större investeringar. Har färre större investeringar genomförts redovisas enbart dem. Resterande mindre investeringar summeras ihop och redovisas i A2. Investeringarna ska redovisas som utsläppsbehandlande investering *eller* utsläppsförebyggande investering. Är det svårt att avgöra investeringens typ, redovisa kort syftet med investeringen i textkommentarer. Dessutom ska ett **huvudsakligt miljöområde** anges. Är investeringens huvudsakliga syfte att minska miljöpåverkan på *Luft* eller *Vatten*? Är det fråga om *Avfallshantering/behandlig*? Med *Övrigt* avses t.ex. att minska miljöpåverkan gentemot mark och grundvatten, reducera buller eller vibrationer samt bevara biologisk mångfald eller landskapsbilden. Enbart *ett* huvudsakligt miljöområde ska anges. Observera återigen att textkommentarerna är viktiga!

Om företaget gjort fler miljöskyddsinvesteringar än de maximalt tio som särredovisas i tabell A1 ska de återstående investeringarna summeras och redovisas i tabell A2. Summan ska *fördelas* på typ av investering (utsläppsbehandlande investering *eller* utsläppsförebyggande investering) samt på *huvudsakligt miljöområde* (*Luft, Vatten, Avfall och Övrigt*). Observera!

- Använd ej tabell A2 för summering av de redovisade investeringarna i A1.
- Summan för Luft, Vatten, Avfall samt Övrigt ska stämma med totalt investeringsbelopp!

Uppgifter om hushållning av el och värme är frivilligt att lämna. Anledningen till att frågan ställs är att det inom vissa branscher investeras stora summor för att minska energibehov samt återvinna värme.

Fjärde sidan

Löpande kostnader omfattar drift och underhåll av miljöskyddsutrustningar och anläggningar, extra materialkostnad för renare insatsvaror samt forskning och utveckling, utbildning och administration, avlopps- och avfallskostnader.

Undersökningen avser enbart bruttoinvesteringar för det år de görs. Avskrivningar och räntor ska inte tas med i enkäten.

Tillståndsprovningar, REPA-avgifter etc. ska tas med som löpande kostnader för miljöskydd. Avfallsskatt eller andra skatter ska ej redovisas som miljöskyddskostnad.

Företag som driver rening eller avfallsbehandling åt andra företag ska enbart redovisa *sina* egna kostnader för miljöskydd och inte ta med möjliga kostnader som de kan ha i och med behandling åt andra företag.

Exempel: Två företag A och B. Företag A har ingen egen avfallshantering. Företag B har egen avfallshantering. Företag A anlitar företag B för avfallshantering och redovisar en extern (köpt) kostnad för avfall. Företag B får en intäkt från företag A som inte ska redovisas i enkäten. Företag B ska emellertid subtrahera intäkterna från företag A, från sin totala kostnad för avfallshantering och enbart redovisa nettokostnaden för egen intern avfallshantering. För kostnader som delas av flera företag, måste "intäkter" från andra företag (användare) subtraheras.

Företag som föregående år genomfört miljöskyddsinvesteringar får ofta som följd att de även har löpande kostnader internt för bl.a. drift och underhåll av gjorda investeringar. Även andra interna löpande kostnader kan finnas på ett företag, t.ex. miljöutbildningar, miljöavdelning, miljötillsyn etc. En del av dessa kostnader består av personalkostnader. I enkäten frågas efter storleken av personalkostnad för internt miljöskyddsarbete, inklusive sociala avgifter, arbetsgivaravgifter etc.

Att tänka på: Summan som redovisas för personalkostnad kan *aldrig överstiga* summan av kostnaderna redovisade på *rad 30*, då personalkostnaden är en *därav-kostnad* av *rad 30*.

C Löpande kostnader för miljöskydd 2001

Här anges alla övriga kostnader för miljöskydd som inte är investeringar. Dessa kan vara relaterade till kostnadsutrustningar men även vara av mer övergripande karaktär. Exempel är betalning för transport och deponi av avfall, drift av reningsanläggningar, kostnad för miljöledning, certifiering och miljöanvariga etc.

De löpande i arbete (rad 3) Observera att interna kostnader ska inte angiv

Betalningar t verk (VA), rä betalningar a ska inte ang

Inga mi

Vid svarigheter gör en skattning av beloppet, ange det alternativ som passar b

Interna och externa kostnader för företagets miljöskyddsarbete

Belopp i 1 000-tal kronor

Rad nr	Drift, underhåll, miljöutbildning, miljöutvärdering, miljökontroll	Luft	Vatten	Avfall	Övrigt
1				2	

Totalt interna kostnader (t.ex. för personal, material, energi o.d. som används i företagets miljöarbete)

Därav personalkostnader

Totalt köpta intäkter och avgifter (relaterad till deponi och deponi av avfall, ledning av miljökonstruktörer samt tillståndsgifter)

Nettokostnad

Beskriv kort eventuella kostnader. Ange radnr enligt ovan, benämning (kolonn nr), syfte och för kostnadsuppgr

D Upplöpnings- och utvärderingsfrågor

Hur lång tid behövs för att fylla i blanketten (inkl. insamlande av uppgifter)? _____ timmar

Vi önskar ett elektroniskt sammandrag av statistiken "Företagens miljöskyddskostnader 2001"

erna för miljöskydd fördelas på eget
betalningar för köpta tjänster (rad 31)
för egen personal som ingår i totala
id 30), även ska särredovisas
**munala vatten- och avloppsre-
nings-
kapitalkostnader (avskrivning-
ar),
reella miljöskatter samt NEM-avgift**

Betalningar till kommande vatten- och avloppsreningsverk (VA) ... ska inte anges. Dessa uppgifter tas fram utifrån befintlig insamlad statistik!

ddskostnader 2001 → Gå till D

aktivt fastkommande nedan.

1	2	3	4	5
miljöskydd ledning, kostnads	Förstärkning och utrustning	Externa avfalls- avgifter	Övrigt	
1	2	3	4	5

Om företaget *ej* haft några *löpande kostnader* för miljöskydd: Fyll i rutan och fortsätt vidare till sista frågan D!

Att tänka på: En köpt löpande kostnad för miljöskydd, som i princip alla företag har, är betalning för avfall. Ibland går det dock inte att särredovisa avfallskostnaden (då den t.ex. ingår i hyran). Ofta är emellertid avfallskostnaden betald via faktura.

Interna löpande kostnader för avfall ska redovisas på rad 30, kolumn 2 miljöområde Avfall. Det är med anledning av detta som det inte ska ifyllas något på rad 30 kolumn 5.

Att tänka på: Externa kostnader för avfall ska redovisas på rad 31, kolumn 5!

De löpande kostnaderna för miljöskydd ska *fördelas* på *interna kostnader* samt *köpta tjänster* för miljöskydd.

Att tänka på:

- Interna kostnader för drift och underhåll, tillsyn och kontroll (rad 30 kolumn 1) ska fördelas på miljöområden. Värdena redovisade på olika miljöområden (Luft, Vatten, Avfall, Övrigt) ska alltså summera till det värde som redovisas på rad 30, kolumn 1.
- Köpta tjänster för drift och underhåll, tillsyn och kontroll (rad 31, kolumn 1) ska inte fördelas på miljöområde.

– Köpta tjänster för drift och underhåll, tillsyn och kontroll (rad 31, kolumn 1) ska inte fördelas på miljöområde.

avfallsavgifter

I köpta tjänster (interna kostnader för avfall redovisas på rad 30, kolumn 2). Har inget betalning för ut och depens av alla slags avfall, betalning för utsläpp samt hyra av container, uppsamlingspalt
- Avfallsavgift ska ej tas med!

övrigt

Igen alla övriga löpande kostnader för miljöskydd ska redovisas i en uppsattad maskinell dataöverföring och dylik lösning. Här ska kostnader för
taxi.

personalkostnader för miljöskydd ska redovisas i en uppsattad maskinell dataöverföring och dylik lösning. Här ska kostnader för
taxi, avfallsavgifter och andra

Önskar svarande företag en elektronisk sammanställning av undersökningen, när den är genomförd, måste dels rutan vara ikryssad och dels måste e-postadress finnas ifylld på första sidan. E-postadresserna kommer inte distribueras vidare. Om e-postadress ej finns ifylld kommer Statistiska centralbyrån skicka ut pappersversion istället.

BILAGA 1

Arbetsställe		Enhet												
Aktivitet	Kod	Benämning	Typ	Påbörjad (år/månad)	Beräknas klart (år/månad)	Beräknat totalbelopp	Faktiska utgifter		Miljöutgifter		Miljöområde	Miljöandel (%)	Ansvarig	Textbeskrivning av aktiviteten
							Föregående år	Innevarande år	Föregående år	Innevarande år				
A101	Skrubber	Behandla	Behandla	200011	200106	100	35	45	35	45	Luft	100%		
C206	Oljeavskiljare	Behandla	Behandla	200007	200108	257	159	87	159	87	Vatten	100%		
A104	Container	Behandla	Behandla	200101	200103	59		59		59	Avfall	100%		
B101	Bullerskydd	Behandla	Behandla	200012	200110	89	7	84	7	84	Övrigt	100%		
A308	Byte köldmedia	Förebygga	Förebygga	200004	200104	298	200	153	100	76	Luft	50%		
C287	Recirkulation spolvatten	Förebygga	Förebygga	200102	200209	1570		258		65	Vatten	25%		
C497	Underhåll av slipmaskin ingår byte av vattenfilter	Löpande Intern	Löpande Intern	200103	200103	8		8		2	Vatten	25%		
B087	Miljöcert Konsult	Löpande Köpt	Löpande Köpt	200006	200106	250	126	104	126	104	Övrigt	100%		

BILAGA 2

Här lämnade uppgifter är sekretesskyddade enligt 9 kap 4 § sekretesslagen (SFS 1980:100)
Uppgiftsskyldighet för investeringar samt löpande kostnader föreligger enligt Lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99)
Samråd med Näringslivets Nämnd för Regelgranskning (NNR) har skett vid utformningen av denna blankett.

SVARSBLANKETT

Företagens miljöskyddskostnader 2001

Blanketten sänds in **senast den 26 april 2002** i bifogat svarskuvert eller till nedanstående adress

Statistiska centralbyrån
MR/MI JZ
Box 24300
104 51 STOCKHOLM

■ Miljöskyddskostnader 2001

I den här undersökningen frågas efter kostnader företaget haft för att minska olika slag av miljöpåverkan. Det kan handla om åtgärder för att minska utsläpp till luft och vatten, ta hand om och behandla avfall, minska yttre buller etc. De olika avsnitten i blanketten är:

- A Miljöskyddsinvesteringar**
- B Hushållning av el och värme** (frivillig uppgift)
- C Löpande kostnader för miljöskydd**

Avskrivningar och betalningar av generella miljöskatter som t.ex. CO₂-skatt och avfallsskatt ingår inte i denna undersökning.

Åtgärder som gjorts för att uppfylla tekniska behov, hälsa och säkerhet eller av rent ekonomiska skäl ingår inte i undersökningen även om de kan vara positiva för miljön.

Avgörande för hur leasing redovisas är huruvida kostnaden kapitaliseras (investering) i företaget eller belastar årets resultat (löpande kostnad).

**Även företag som inte haft några kostnader ska skicka in blanketten!
Alla svar är viktiga för undersökningens kvalitet.**

Exempel och förslag inom de olika miljöområdena finns på SCB:s Internetsida www.mkost.scb.se

Företagets kontaktperson

Kontaktperson (TEXTA)	Befattning	Datum
Adress (om annan än ovan)		Telefon (riktnr och abonnentnr)
E-post		Fax

Företagets verksamhet

Ange produktionsprocesser, vad som tillverkas eller motsvarande.

Antal anställda under 2001

SCB MM/1180. SCB-Tryck, Örebro 2001-11

Blankettutgivare

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden
Programmet för miljöstatistik

Kontaktpersoner

Peter Fränngård
Nancy Olsson

Telefon
(säkrast kl. 09.30–11.30)

08 - 506 945 35
08 - 506 940 97

E-post

peter.franngard@scb.se
nancy.olsson@scb.se

Fax

08 - 506 947 63

1 Utsläppsbehandlande investering (Pollution treatment)

Utsläppsbehandlande investeringar kännetecknas av att de inte påverkar själva processen. De är identifierbara delar och tillägg till produktionsutrustningen. De syftar till att ta hand om och behandla redan uppkommen förorening som företagets verksamhet ger upphov till, förhindra spridandet samt mäta nivån på föroreningarna.

Exempel inom olika miljöområden

Luft

- Filter, skrubbrar, cykloner, centrifuger etc.
- Kylare och kondensorer för processgaser
- Utrustning för termisk och katalytisk förbränning av processgaser och andra förbränningstekniska åtgärder
- Åtgärder för att minska dammproblem i samband med transport eller lagring
- Mätutrustning

Vatten

- Samtliga investeringar i egna reningsanläggningar
- Dammar och tankar för lagring av avloppsvatten
- Oljeavskiljare, sedimenteringsbassänger, utjämningsbassänger etc.
- Omhändertagande och behandling av slam
- Kostnader i samband med anslutning till kommunalt reningsverk
- Mätutrustning

Avfall

- Utrustning för egen lagring och transport, t.ex. speciella fordon, containrar, omlastningsstationer, sorteringsutrustning
- Utrustning för eget omhändertagande och behandling, t.ex. komprimatorer samt investeringar i egen deponi

Övrigt

- *Yttre buller:*
Material och åtgärder för att minska yttre buller, t.ex. inbyggnad av utrustning, ljudisolering, bullerplank etc.
- *Mark och grundvatten:*
Skydd av mark och grundvatten från föroreningar genom t.ex. invallning, hårdgörande av ytor, täckning av deponi etc.
- *Landskap och biologisk mångfald:*
Åtgärder för att skydda biotoper och naturområden, t.ex. våtmarker, små vattendrag, stenmurar, hagar och ängar. Bevarande av landskapsbilden. Exempel är inköp av mark och nedgrävning av elledningar (ej p.g.a. lättare underhåll eller för att minska elavbrott vintertid).

Hushållning av el och värme (frivillig uppgift)

- Kompressorer för lägre energiförbrukning, rökgasåterföringsfläkt, processluftåterföring

2 Utsläppsförebyggande investering (Pollution prevention)

Utsläppsförebyggande investeringar påverkar själva processen. De är ofta företags- eller branschspecifika men kännetecknas av:

- att de minskar uppkomsten av utsläpp från själva processen
- gör att man kan använda minde miljöpåverkande insatsvaror
- nya och mindre miljöpåverkande utrustningar och processer.

Det finns flera anledningar varför man gör dessa investeringar. När det enda syftet med en investering är att minska miljöpåverkan anges hela investeringsbeloppet. Är utrustningen helt integrerad i produktionsprocessen och/eller kan inte identifieras som en separat del ska en uppskattning göras av den extrakostnad som beror på att mer miljövänlig teknik valts.

Exempel inom olika miljöområden

Luft

- Slutning av processer, återcirkulation av processgaser
- Förbränningstekniska åtgärder, styrsystem och driftoptimering
- Åtgärder vid övergång till mindre miljöpåverkande råvaror och bränslen, t.ex. vattenbaserade produkter, utbyte av fossilt bränsle
- Utbyte av köldmedia
- Inkapsling av utrustning
- Dosering och styrning av kemikalieanvändning

Vatten

- Slutning av vattensystemet, slutna kylsystem, recirkulation av processvatten
- Åtgärder vid övergång till mindre miljöpåverkande insatsvaror
- Minskade utsläpp genom minskad och mer effektiv vattenanvändning samt minskade fastsubstansförluster, t.ex. styrutrustning och programmering
- Maximering av vattencirkulation
- Motströmssköljning
- Tillförsel av kemikalier i flera steg

Avfall

- Ökad återvinning, återanvända material i produktionsprocessen
- Minska användandet av råvaror och tillvarata spill
- Övergång till mindre miljöpåverkande insatsvaror för att minska avfallens farlighet

Övrigt

- *Yttre buller:*
Tystgående maskiner
- *Mark och grundvatten:*
Åtgärder vid övergång till mindre miljöpåverkande insatsvaror

Hushållning av el och värme (frivillig uppgift)

- Värmeväxlare, förbränningsanläggning för restgas, återvinning av processenergi

A Miljöskyddsinvesteringar 2001

Här frågas efter nya investeringar i maskiner, byggnader och mark som helt eller delvis görs för att minska miljöpåverkan, inklusive kringkostnader för planering, installation

och anslutningsavgifter. Här ingår även investeringar som innebär utökning, ändring, anpassning och förbättring av redan existerande miljöutrustning.

Inga miljöskyddsinvesteringar 2001 → Gå till B

Vid svårigheter gör en skattning av beloppet, ange det alternativ som passar bäst och skriv textkommentarer nedan.

A1 Större miljöskyddsinvesteringar gjorda 2001

Rad nr	Investeringsbelopp 1 000-tal kr	Investeringstyp (endast en typ per investering)		Huvudsaklig miljöområdesinriktning (endast ett alternativ per investering)			
		1	2	Luft	Vatten	Avfall	Övrigt
		Behandla	Förebygga				
101							
102							
103							
104							
105							
106							
107							
108							
109							
110							

Skriv en investering per rad för de större investeringarna (max tio st). Ange totalt investeringsbelopp under året när huvudsyftet är att minska miljöpåverkan. Annars ska en uppskattad extrakostnad för valet av mer miljövänlig teknik uppges. Kryssa för typ av investering och **ett** huvudsakligt miljöområde. Gör en kort beskrivning av investeringarna nedan (viktigt!). Vid utrymnesbrist, fortsätt beskrivningen på separat blad.

1 2

Definition och exempel finns på sidan 2.

A2 Mindre miljöskyddsinvesteringar (utöver de ovan särredovisade) gjorda 2001

Rad nr	Investeringstyp	Belopp i 1 000-tal kr				
		Totalt investeringsbelopp	Därav fördelat på miljöområde			
			Luft	Vatten	Avfall	Övrigt
111	1 Behandla					
112	2 Förebygga					

De mindre investeringarna kan summeras och anges på en rad för varje investeringstyp. Gör en kort beskrivning av investeringarna nedan.

1 2

Definition och exempel finns på sidan 2.

Beskriv kort ovanstående investeringar. Ange radnr, benämning, syfte, grund för kostnadsuppgift o.d. Vid utrymnesbrist, fortsätt på separat blad.

B Hushållning av el och värme gjorda 2001 (frivillig uppgift)

Rad nr	Belopp i 1 000-tal kr		
	Totalt investeringsbelopp	Därav fördelat på	
		energibesparing	värmeåtervinning
113			

Inga hushållningsinvesteringar 2001 → Gå till C

Definition och exempel finns på sidan 2.

Beskriv kort investeringarna

C Löpande kostnader för miljöskydd 2001

Här anges alla övriga kostnader för miljöskydd som inte är investeringar. Dessa kan vara relaterade till existerande utrustningar men även vara av mer övergripande karaktär. Exempel är betalning för transport och deponi av avfall, drift av reningsanläggningar, kostnad för miljöledning, certifiering och miljöansvariga etc.

De löpande kostnaderna för miljöskydd fördelas på eget arbete (rad 30) resp. betalningar för köpta tjänster (rad 31). Observera att kostnad för egen personal som ingår i totalt interna kostnader (rad 30), även ska särredovisas. **Betalningar till kommunala vatten- och avloppsreningsverk (VA), räntor och kapitalkostnader (avskrivningar), betalningar av generella miljöskatter samt NO_x-avgift ska inte anges.**

Inga miljöskyddskostnader 2001 → Gå till D

Vid svårigheter gör en skattning av beloppet, ange det alternativ som passar bäst och skriv textkommentarer nedan.

Interna och externa kostnader för företagets miljöskyddsarbete

Rad nr	Belopp i 1 000-tal kronor	Därav fördelat på miljöområde					Generell miljöadministration, utbildning, information etc.	Forskning och utveckling	Externa avfallsavgifter	Övrigt
		1	Luft	Vatten	Avfall	Övrigt				
		1	2							
	Totalt interna kostnader (t.ex. för personal, material, energi o.d. som används i företagets miljöarbete)	30								
	Därav personal-kostnader 1 000-tal kronor									
	Totalt köpta tjänster och avgifter (t.ex. betalning för transport och deponi av avfall, betalning till miljökonsulter samt tillsynsavgifter)	31								

→ forts. →

Beskriv kort ovanstående kostnader.
Ange radnr enligt ovan, benämning (kolumnnr), syfte, grund för kostnadsuppgift.

1 Drift, underhåll

Kostnader för personal, material, energi som används för drift och underhåll av existerande anläggningar, samt miljötillsyn. Under *Totalt köpta tjänster och avgifter* (rad 31) anges bl.a myndigheters tillsynsavgift.

2 Generell miljöadministration

Här anges kostnad för generell och övergripande information, utredningar, utbildning av egen personal, arbete med miljöledning och certifiering och liknande. Här ingår kostnad för miljöavdelning, miljösamordnare etc. som inte specifikt kan hänföras till drift och underhåll eller forskning. *Köpta tjänster* kan avse miljöutbildning, miljöcertifiering, betalning till miljökonsulter eller externt gjorda miljöutredningar.

3 Forskning

Totala kostnader för forskning och utveckling, tester o.d. för att minska miljöpåverkan från företagets verksamhet. *Köpta tjänster* kan avse finansiering av verksamhet som bedrivs inom andra företag inom samma koncern.

4 Avfallsavgifter

Enbart *köpta tjänster*. (Interna kostnader för avfall redovisas på rad 30, kolumn 2.) Här ingår betalning för transport och deponi av alla slags avfall, betalning för behandling samt hyra av container, uppsamlingskärl. **OBS – Avfallsskatt ska ej tas med!**

5 Övrigt

Här anges alla övriga löpande kostnader för miljöskydd inklusive en uppskattad merkostnad för inköp av mindre miljöpåverkande och dyrare insatsvaror och bränslen. Här ska kostnader för marknadsföring redovisas.

6 Personalkostnader för miljöskydd

I kostnaderna för det egna miljöskyddsarbetet som angivits ovan ingår kostnader för egen personal. Här önskas en särredovisning av dessa personalkostnader inkl. sociala avgifter och andra löneomkostnader.

D Uppföljnings- och utvärderingsfrågor

Hur lång tid behövdes för att fylla i blanketten (inkl. insamlade av uppgifter)? _____ timmar

Vi önskar ett elektroniskt sammandrag av statistiken "Företagens miljöskyddskostnader 2001"

Miljöräkenskapernas nyhetsblad

The screenshot shows a web browser window with the address www.scb.se/landmiljo/annan/raken/Nyhetsblad_1/nyhetsblad-1.asp. The page header includes the logo for Statistiska centralbyrån (Statista Sweden) and a search bar. The main content is titled "Land och miljö: Miljöräkenskaper" and features a large green banner with the text "MILJÖRÄKENSKAPER". Below the banner, the page is dated "november 2001". The content is organized into a table with two columns. The left column lists various topics and links, while the right column provides brief summaries of the articles. At the bottom of the page, there is a navigation menu with links for "Inomhållsindex", "Sök", "Retriering och välfärd", "Utbildning", "Arbetsmarknad", "Ekonomi", "Land och miljö", "Regionalt", "Databaser", and "Kontakta SCB".

Miljöräkenskapernas nyhetsblad november 2001	
Miljöräkenskaper ► Vad är miljöräkenskaper? ► Externa länkar	En miljard lägre miljöskyddskostnader inom industrin Miljöskyddskostnaderna i industrin för 1999 och 2000 har nu publicerats. Läs mer om miljöskyddskostnader .
Publicerat/ På gång ► På gång ► Miljöräkenskapsrapporter ► Statistiska meddelanden ► Tidigare nyhetsblad	Koldioxidutsläppen ökar för industrin men minskar för hushållen Nu presenteras nya resultat från miljöräkenskaperna för åren 1993-1998. Se hela publikationen.
Övrigt ► Indikatormöte i Ottawa ► Seminarium om miljöskyddskostnader	Hur hållbart är Sverige? För första gången har indikatorer sammanställts som beskriver Sveriges väg mot hållbar utveckling inom det sociala, miljö- och ekonomiska området. Ladda hem rapporten i PDF-format.
Synpunkter och frågor ► Måla nära redaktionen	Producentansvar: ett trubbigt styrmedel? I en rapport som miljöräkenskaperna tagit fram i samarbete med RMS granskas producentansvar och olika varors miljöpåverkan. Ladda hem hela rapporten " Miljöpåverkan från olika varugrupper ".

Till sidans topp
Senast uppdaterad: 2001-10-30

Inomhållsindex | Sök | Retriering och välfärd | Utbildning | Arbetsmarknad | Ekonomi | Land och miljö | Regionalt | Databaser | Kontakta SCB

Miljöräkenskapernas nyhetsblad ger dig aktuell information om vad som händer inom området. Här kan du bl.a. hitta:

- Ny statistik
- Nya rapporter som kommit ut
- Vad som händer nationellt och internationellt inom miljöräkenskaper
- Vilka seminarier som är på gång m.m.

Nyhetsbladet hittar du på:

<http://www.scb.se/landmiljo/annan/raken/Nyhetsblad.asp>

Vill du prenumerera på nyhetsbladet, skicka e-post till: elisabet.nyberg@scb.se